

ਖੁਲਾਸਾ ਖੁਤਬਾ ਜੁਮਆ 07.06.2019

ਵੱਲੋਂ : ਨਜ਼ਾਰਤ ਨਸ਼ਰੋ ਇਸ਼ਾਅਤ ਕਾਦੀਆਂ

ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਮਰਤਬਾ ਰਖੱਣ ਵਾਲੇ ਸਾਹਾਬਾ ਰਿਜ਼ਵਾਨੁਲੱਹ ਅਲੈਹਿਮ ਅਜਮਾਈਨ ਦੇ ਇਮਾਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਗੱਦ ਗੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਮਨਮੋਹਕ ਸਦਗੁਣਾ ਦਾ ਵਰਨਣ

ਸਯੱਦਨਾ ਹਜ਼ਰਤ ਅਮੀਰੁਲ ਮੋਮਿਨੀਨ ਖਲੀਫ਼ਾਤੁਲ ਮਸੀਹ ਖ਼ਾਮਿਸ ਅਯੱਦਾਹੁਲੱਹ ਤਆਲਾ ਬਿ ਨਸਰਿਹਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਦੇ ਜੁਮਏ ਦੇ ਖੁਤਬੇ ਦਾ ਸਾਰ ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਨੇ 07 ਜੂਨ 2019 ਈ. ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਮੁਬਾਰਕ ਇਸਲਾਮਾਬਰਦ, ਟਿਲਫੋਰਡ (ਬਰਤਾਨੀਆ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ

ਤਸੱਹੁਦ, ਤਉਜ਼ ਅਤੇ ਸੂਰਤ ਫ਼ਾਤਿਹਾ ਦੀ ਤਲਾਵਤ ਦੇ ਬਾਦ ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਅਯੱਦਾਹੁਲੱਹ ਤਆਲਾ ਬਿ ਨਸਰਿਹਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ :

ਅੱਜ ਤੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਬਦਰੀ ਸਹਾਬਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਾਂਗਾ । ਅੱਜ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਸਹਾਬਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁਲੱਹ ਬਿਨ ਤਾਰਿਕ ਹੈ । ਹਜ਼ਰਤ ਮਾਤਬ ਬਿਨ ਉਬੈਦ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹ ਅਨਹੁ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁਲੱਹ ਬਿਨ ਤਾਰਿਕ ਦੇ ਸੋਤੇਲੇ ਭਰਾ ਸਨ । ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁਲੱਹ ਬਿਨ ਤਾਰਿਕ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮਾਤਬ ਬਿਨ ਉਬੈਦ ਬਦਰ ਤੇ ਉਹਦ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਰਜ਼ੀਅ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਦਿਨ ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ । ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁਲੱਹ ਬਿਨ ਤਾਰਿਕ ਉਹਨਾ ਛੇ ਸਹਾਬਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰਿਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸ ਸਹਾਬਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਨੂੰ ਰਸੂਲੁਲੱਹ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਨੇ 3 ਹਿਜਰੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕਬੀਲਾ ਅਜਲ ਤੇ ਕਾਰਾ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਕੁਰਆਨ ਕਰੀਮ ਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਸ਼ਰੀਅਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ । ਜੱਦ ਇਹ ਲੋਕ ਰਜ਼ੀਅ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੇ ਜੋ ਹਿਜਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਇਕ ਰਸ਼ਮਾ (ਸੋਮਾ) ਹੈ ਜੋ ਕਬੀਲਾ ਹਰੀਲ ਦੀ ਮਲਕੀਯਤ ਸੀ । ਉਸ ਤੇ ਕਬੀਲਾ ਹਰੀਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਭਿਮਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਹਨਾ ਸਹਾਬਾ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਹਨਾ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕੀਤੀ । ਉਹਨਾ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਸਹਾਬਾ ਦੇ ਨਾਂ ਇਹ ਹਨ :-

ਹਜ਼ਰਤ ਆਸਿਮ ਬਿਨ ਸਾਬਤ, ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਰਸਦ ਬਿਨ ਅਬੂਮੁਰਸਦ, ਹਜ਼ਰਤ ਖ਼ਬੀਬ ਬਿਨ ਅਦੀ, ਹਜ਼ਰਤ ਖ਼ਾਲਿਦ ਬਿਨ ਬਕੀਰ, ਹਜ਼ਰਤ ਜ਼ੈਦ ਬਿਨ ਦਸਨਾ, ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁਲੱਹ ਬਿਨ ਤਾਰਿਕ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮਾਤਬ ਬਿਨ ਉਬੈਦ । ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਰਸਦ, ਹਜ਼ਰਤ ਖ਼ਾਲਿਦ, ਹਜ਼ਰਤ ਆਸਿਮ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮਾਤਬ ਬਿਨ ਉਬੈਦ ਤਾਂ ਓਥੇ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ । ਹਜ਼ਰਤ ਖ਼ਬੀਬ, ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁਲੱਹ ਬਿਨ ਤਾਰਿਕ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਜ਼ੈਦ ਨੇ

ਹੱਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਕਾਫ਼ਰਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੱਕੇ ਵੱਲ ਲੈਕੇ ਚਲਣ ਲੱਗੇ । ਜੱਦ ਉਹ ਜੁਹਰਾਨ ਦੇ ਸਥਾਨ ਉੱਪਰ ਪਹੁੰਚੇ ਜੋ ਮੱਕੇ ਤੋਂ ਪੰਜ ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਇਕ ਵਾਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁਲੱਹ ਬਿਨ ਤਾਰਿਕ ਨੇ ਰੱਸੀ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਛੁਡਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਤਲਵਾਰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਈ । ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਦੇਖਕੇ ਮੁਸ਼ਰਿਕ ਪਿੱਛੇ ਹੱਟ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਮਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਪ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪ ਦੀ ਕਬਰ ਜੁਹਰਾਨ ਵਿੱਚ ਹੈ । ਰਜੀਅ ਦੀ ਘਟਨਾ ਹਿਜਰਤ ਦੇ ਬਾਦ 36 ਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਰ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ।

ਰਜੀਅ ਦੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮਿਰਜ਼ਾ ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਮਦ ਸਾਹਬ ਨੇ ਲਿੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਚਾਰ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦੱਸ ਸਹਾਬਾ ਦੀ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਆਸਿਮ ਬਿਨ ਸਾਬਤ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੱਕੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਜਾਕੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ । ਹੁਣੇ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਅਜ਼ਲ ਤੇ ਕਾਰਾ ਦੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਪ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਬਿਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਸਲਾਮ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ । ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਰਵਾਨਾ ਕਰੋ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਬਾਰੇ ਦਸਣ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਸਕੀਏ । ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਉਹ ਗੁਪਤਾ ਖ਼ਬਰਾਂ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਜੋ ਮੱਕੇ ਵੱਲ ਭੇਜਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਰਵਾਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਇਹ ਲੋਕ ਝੂਠੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਨੂ ਲਹਯਾਨ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਮਦੀਨੇ ਆਏ ਸਨ ਜਿੰਨਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਈਸ ਸੁਫ਼ਯਾਨ ਬਿਨ ਖ਼ਾਲਿਦ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇਹ ਚਾਲ ਚਲੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਕੁਝ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਦੀਨੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਹਲ਼ਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ਅਤੇ ਬਨੂ ਲਹਯਾਨ ਨੇ ਇਸ ਸੇਵਾ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਲ ਤੇ ਕਾਰਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਠ ਪੁਰੁਸਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਾਏ ਸਨ । ਜੱਦ ਅਜ਼ਲ ਤੇ ਕਾਰਾ ਦੇ ਇਹ ਗ਼ਦੌਰ ਲੋਕ ਅਸਫ਼ਾਨ ਤੇ ਮੱਕੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਨੂ ਲਹਯਾਨ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਭਿਜਵਾਈ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਆ ਜਾਓ । ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਬੀਲਾ ਬਨੂ ਲਹਯਾਨ ਦੇ ਦੋ ਸੌ ਗਭਰੂਆਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸੌ ਤੀਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਸਨ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਨਿਕਲੇ ਅਰਥਾਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੁਲਾਉਣ 'ਤੇ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਰਜੀਅ ਦੇ ਸਥਾਨ ਉੱਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋ ਗਿਆ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਰਣਨੀਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਕ ਨੇੜਲੇ ਟੀਲੇ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣ । ਕੁਫ਼ਾਰ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇੜੇ ਧੋਖਾ ਦੇਣਾ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਹਾੜੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾ ਉਤਰ ਆਓ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਕਾ ਪ੍ਰਣ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ । ਆਸਿਮ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰਣ ਤੇ ਵਾਦਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਫਿਰ ਹਜ਼ਰਤ ਆਸਿਮ ਨੇ ਅਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਖ਼ੁਦਾ, ਤੂੰ ਸਾਡੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਰਸੂਲ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਇਸ ਹਾਲਤ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇ । ਬਹਿਰਹਾਲ ਆਸਿਮ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਲੜਦਿਆਂ ਲੜਦਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ । ਸੱਤ ਸਹਾਬਾ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਖ਼ਬੀਬ ਬਿਨ ਅਦੀ, ਜੈਦ ਬਿਨ ਦਸਨਾ ਅਤੇ ਅਬਦੁਲੱਹ ਬਿਨ ਤਾਰਿਕ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਏ । ਕੁਫ਼ਾਰ ਦੀ ਅਸਲ ਇਛਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਫ਼ੜ ਲਈਏ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੁਣ ਵੀ ਹੇਠਾ ਆ

ਜਾਓ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਵਾਦਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਕਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗੇ । ਇਸ ਵਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾ ਦੇ ਵਾਦੇ ਉੱਪਰ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਆਏ, ਪਰ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਦੇ ਹੀ ਕੁਛਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੀਰ ਕਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਇਹਨਾ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ । ਇਸ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੁਕਾਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਬਦ ਅਹਿਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਅੱਗੇ ਚਲਕੇ ਹੋਰ ਕੀ ਕੀ ਕਰੋਗੇ । ਅਬਦੁਲਾਹ ਨੇ ਉਹਨਾ ਨਾਲ ਚਲਣ ਤੋਂ ਨਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੁਛਾਰ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਘਸੀਟਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਸੁਟ ਦਿੱਤਾ । ਇਸ ਰਿਵਾਇਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਬਦੁਲਾਹ ਬਿਨ ਤਾਰਿਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਛੁਡਾ ਲਏ ਅਤੇ ਲੜਾਈ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ, ਇਸ ਤੋਂ ਉਹਨਾ ਨੇ ਪੱਥਰ ਮਾਰ ਮਾਰਕੇ ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਖਬੀਬ ਅਤੇ ਜੈਦ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਇਹ ਲੋਕ ਮੱਕੇ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ । ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਹਨਾ ਨੇ ਕੁਰੈਸ਼ ਦੇ ਹੱਥ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ । ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਬਹਿਰਹਾਲ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁਲਾਹ ਬਿਨ ਤਾਰਿਕ ਰਜ਼ੀਅ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਉਹਨਾ ਨੇ ਕਾਫ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਲੜਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ।

ਦੂਜੇ ਸਹਾਬੀ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਦਾ ਨਾਂ ਹਜ਼ਰਤ ਆਕਲ ਬਿਨ ਬਕੀਰ ਹੈ । ਹਜ਼ਰਤ ਆਕਲ ਬਿਨ ਬਕੀਰ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਕਬੀਲਾ ਬਨੂ ਸਾਅਦ ਬਿਨ ਲੈਸ ਨਾਲ ਸੀ । ਹਜ਼ਰਤ ਆਕਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਗ਼ਾਫ਼ਲ ਸੀ, ਪਰ ਜੱਦ ਇਹਨਾ ਨੇ ਇਸਲਾਮ ਕੁਬੂਲ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਰਸੂਲੇ ਕਰੀਮ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਨੇ ਇਹਨਾ ਦਾ ਨਾਂ ਆਕਲ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ । ਆਪ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਕੀਰ ਜਹਾਲਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਜ਼ਰਤ ਉਮਰ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਨਫ਼ੀਲ ਬਿਨ ਅਬਦੁਲ ਉਜ਼ਾ ਦੇ ਹਲੀਫ਼ ਸਨ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਕੀਰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁੱਤਰ ਬਨੂ ਨਫ਼ੀਲ ਦੇ ਹਲੀਫ਼ (ਮਿਤੱਰ) ਸਨ । ਹਜ਼ਰਤ ਆਕਲ, ਹਜ਼ਰਤ ਆਮਰ, ਹਜ਼ਰਤ ਅਯਾਜ਼ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਖ਼ਾਲਿਦ ਇਹ ਚਾਰੇ ਬਕੀਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ । ਇਹਨਾ ਨੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੀ ਦਾਰੇ ਅਰਕਮ ਵਿੱਚ ਇਸਲਾਮ ਕੁਬੂਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਦਾਰੇ ਅਰਕਮ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਲਾਮ ਕੁਬੂਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਹਜ਼ਰਤ ਆਕਲ, ਹਜ਼ਰਤ ਖ਼ਾਲਿਦ, ਹਜ਼ਰਤ ਆਮਰ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਅਯਾਜ਼ ਹਿਜ਼ਰਤ ਲਈ ਮੱਕੇ ਤੋਂ ਮਦੀਨੇ ਵੱਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਇਹਨਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰੁਸ਼ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਹਿਜ਼ਰਤ ਕੀਤੀ । ਇਉਂ ਕਿ ਇਹਨਾ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੱਕੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ । ਇਹਨਾ ਸਾਰਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਦੀਨੇ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਰਤ ਰਫ਼ਾਅ ਬਿਨ ਅਬਦੁਲ ਮੁੰਨਜ਼ਰ ਦੇ ਘਰ ਪੜ੍ਹਾਅ ਕੀਤਾ । ਰਸੂਲੁਲੱਹ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਆਕਲ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਬਸ਼ਰ ਬਿਨ ਅਬਦੁਲ ਮੁੰਨਜ਼ਰ ਵਿਚਕਾਰ ਭਾਈਬੰਦੀ ਕਰਾਈ । ਆਪ ਦੋਵੇਂ ਬਦਰ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਨ । ਹਜ਼ਰਤ ਆਕਲ ਬਦਰ ਦੀ ਜੰਗ ਦੇ ਦਿਨ 34 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਨ । ਆਪ ਨੂੰ ਮਾਲਿਕ ਬਿਨ ਜ਼ਹੀਰ ਜੋਸ਼ਮੀ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਇਬਨੇ ਇਸਹਾਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹਜ਼ਰਤ ਅਯਾਸ ਅਤੇ ਉਹਨਾ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਹਜ਼ਰਤ ਆਕਲ ਹਜ਼ਰਤ ਖ਼ਾਲਿਦ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਆਮਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਚਾਰ ਭਰਾ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਜੋ ਬਦਰ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹੋਣ ।

ਜੈਦ ਬਿਨ ਅਸਲਮ ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਅਬੂ ਬਕੀਰ ਦੇ ਲੜਕੇ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਬਿਨਤੀ ਕੀਤ ਕਿ ਹੇ ਰਸੂਲੁਲੱਹ, ਸਾਡੀ ਭੈਣ ਦਾ ਫ਼ਲਾਣੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਨਿਕਾਹ ਕਰ ਦਿਓ । ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਬਿਲਾਲ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ?

ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਬਿਲਾਲ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹ ਅਨਹੁ ਬਾਰੇ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ । ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇ ਰਸੂਲੁਲੱਹੁ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ, ਸਾਡੀ ਭੈਣ ਦਾ ਫਲਾਣੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਨਿਕਾਹ ਕਰ ਦੇਣ । ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਨੇ ਫਿਰ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਬਿਲਾਲ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ? ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਉਹ ਫਿਰ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ । ਫਿਰ ਉਹ ਲੋਕ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਭੈਣ ਦਾ ਨਿਕਾਹ ਫ਼ਲਾਣੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿਓ । ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਬਿਲਾਲ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ । ਆਪ ਨੇ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਜੋ ਸਵਰਗ ਵਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ । ਇਸ 'ਤੇ ਉਹਨਾ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਬਿਲਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦਾ ਨਿਕਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ।

ਅਗਲੇ ਸਹਾਬੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹਜ਼ਰਤ ਜ਼ੈਦ ਬਿਨ ਹਾਰਸਾ ਹੈ । ਆਪ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਹਾਰਸਾ ਬਿਨ ਸ਼ਰਹੀਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹਾਰਸਾ ਬਿਨ ਸ਼ਰਹਬੀਲ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਆਪ ਕਬੀਲਾ ਬਨੂ ਕਜ਼ਾਅਤਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦੇ ਸਨ । ਹਜ਼ਰਤ ਜ਼ੈਦ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹਨਾ ਦੀ ਮਾਤਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਪੈਕੇ ਗਈ, ਉੱਥੋਂ ਬਨੂ ਕੈਨ ਦੇ ਸਵਾਰ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ । ਸਫ਼ਰ ਵਿੱਚ ਪੜਾਆ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਤੰਬੂ ਦੇ ਸਾਹਮਣਿਓ ਉਹਨਾ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਜ਼ੈਦ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਓਕਾਜ਼ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਹਕੀਮ ਬਿਨ ਹਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸੌ ਦਿਰਹਮ ਵਿੱਚ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ । ਹਕੀਮ ਬਿਨ ਹਜ਼ਾਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੂਆ ਹਜ਼ਰਤ ਖ਼ਦੀਜ਼ਾ ਬਿੰਤ ਖ਼ੋਲੀਦ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਰਤ ਖ਼ਦੀਜ਼ਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰਿਆਂ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨਾਲ ਹਜ਼ਰਤ ਜ਼ੈਦ ਨੂੰ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਦੇ ਸੁਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਹਜ਼ਰਤ ਜ਼ੈਦ ਦੇ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਆਪਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਪਹੁਤ ਦੁੱਖ ਲਗਾ । ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਾਕੇ ਬਨੂ ਕਲਬ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਹੱਜ ਕਰਨ ਲਈ ਮੱਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਜ਼ੈਦ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ । ਹਜ਼ਰਤ ਜ਼ੈਦ ਨੇ ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਦਸਣਾ ਕਿ ਮੈਂ ਖ਼ਾਨਾ ਕਾਬਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬਨੂ ਮਆਦ ਦੇ ਇਕ ਪਤਿਵੰਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ । ਇਸ ਲਈ ਆਪ ਲੋਕ ਦੁਖ ਨ ਕਰਨ । ਬਨੂ ਕਲਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਾਕੇ ਉਹਨਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬੋਲੇ ਰੱਬੇ ਕਾਬਾ ਦੀ ਸਹੁੰ ਕੀ ਉਹ ਮੇਰਾ ਹੀ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੁਲੀਆ ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਆਪ ਦੇ ਪਿਤਾ ਹਾਰਸਾ ਅਤੇ ਚਾਰਾ ਕਾਅਬ ਮੱਕੇ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ । ਮੱਕੇ ਵਿੱਚ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਫ਼ਿਦੀਏ (ਪ੍ਰਤੀਫਲ) ਬਦਲੇ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਹਜ਼ਰਤ ਜ਼ੈਦ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਬਿਨਤੀ ਕੀਤੀ । ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਨੇ ਜ਼ੈਦ ਨੂੰ ਬੁਲਾਕੇ ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਮੰਗੀ ਤਾਂ ਹਜ਼ਰਤ ਜ਼ੈਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤੇ ਚਾਰਾ ਨਾਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਸਲਿਹ ਮੋਉਦ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹ ਅਨਹੁ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਸੂਲੇ ਕਰੀਮ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਨੇ ਜੱਦ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਗੁਲਾਮ ਤਾਂ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਕੇਵਲ ਜ਼ੈਦ ਬਿਨ ਹਾਰਸਾ ਜੋ ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਆਪਦੇ ਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਉਹ ਆਪਦੇ ਕੋਲ ਆਏ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਨੇ ਤਾਂ ਮੈਂਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਮੈਂ ਆਪਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹਾਂਗਾ । ਆਪਨੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਜਾਓ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਕਾ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੋ । ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ, ਪਰ ਹਜ਼ਰਤ ਜ਼ੈਦ ਨੇ ਬਿਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੋ ਪ੍ਰੇਮ

ਤੇ ਆਚਰਣ ਮੈਂ ਆਪ ਸਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਸਬਬ ਆਪ ਮੈਂਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਹਨ । ਜੈਦ ਇਕ ਅਮੀਰ ਘਰਾਣੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਡਾਕੂ ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਚੁਕ ਲਿਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾ ਨੇ ਆਪਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵੇਚ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਕਦੇ ਵਿਕਾਉਂਦੇ ਆਪ ਹਜ਼ਰਤ ਖਦੀਜਾ ਕੋਲ ਆ ਗਏ । ਆਪਦੇ ਪਿਤਾ ਤੇ ਚਾਚਾ ਆਪ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲੇ ਅਤੇ ਭਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਕੋਲ ਆਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਅਸੀਂ ਆਪਦੀ ਸ਼ਰਾਫਤ ਤੇ ਉਦਾਰਤਾ ਸੁਣਕੇ ਆਪ ਕੋਲ ਆਏ ਹਾਂ, ਆਪਦੇ ਕੋਲ ਸਾਡਾ ਪੁੱਤਰ ਗੁਲਾਮ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਜੋ ਆਪ ਮੁੱਲ ਮੰਗਣਗੇ ਅਸੀਂ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਆਪ ਉਸਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦੇਣ । ਰਸੂਲੇ ਕਰੀਮ ਸਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਆਪਦਾ ਪੁੱਤਰ ਮੇਰਾ ਗੁਲਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰ ਚੁਕਿਆਂ ਹਾਂ । ਫਿਰ ਆਪਨੇ ਜੈਦ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਤੇ ਚਾਚਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੈਣ ਆਏ ਹਨ । ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਗੁਲਾਮ ਨਹੀਂ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ । ਹਜ਼ਰਤ ਜੈਦ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਆਪਨੇ ਤਾਂ ਮੈਂਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪਨੂੰ ਆਪਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ । ਆਪ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਖੋ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਤੇ ਚਾਚਾ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰੋਂ ਕਸ਼ਟ ਝਲੱਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੈਣ ਆਏ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾ ਨਾਲ ਚਲੇ ਜਾਓ । ਜੈਦ ਦੇ ਪਿਤਾ ਤੇ ਚਾਚਾ ਨੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਇਆ ਪਰ ਜੈਦ ਨੇ ਉਹਨਾ ਨਾਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਆਪ ਬੇਸ਼ਕ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਤੇ ਚਾਚਾ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਰਿਸ਼ਤਾ (ਸੰਬੰਧ) ਮੇਰਾ ਇਹਨਾ ਨਾਲ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਹੁਣ ਟੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਅੱਡ ਰੋਕੇ ਮੈਂ ਜੀਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਾਂਗਾ । ਜੱਦ ਜੈਦ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਆਪ ਸਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਖ਼ਾਨਾ ਖੁਦਾ ਵਿੱਚ ਗਏ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੈਦ ਨੇ ਜਿਸ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਸਦੇ ਸਬਬ ਅੱਜ ਤੋਂ ਉਹ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਜੈਦ ਦੇ ਪਿਤਾ ਤੇ ਚਾਚਾ ਦੋਵੇਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਤਿਅੰਤ ਆਰਾਮ ਤੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਭਾਵ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਆਤਿ ਕਾਮਲ ਅਖਲਾਕ ਦਾ ਇਹ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਜੱਦ ਜੈਦ ਨੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਆਪ ਸਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਉਪਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਿੱਤਾ ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਸੀਰਤ ਖ਼ਾਤਮਨੱਬਯੀਨ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਵਰਨਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਇਹ ਮੇਰਾ ਵਾਰਸ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸਦਾ ਵਾਰਸ ਹੋਵਾਂਗਾ । ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹਜ਼ਰਤ ਜੈਦ, ਜੈਦ ਬਿਨ ਮੁਹੰਮਦ ਅਖਵਾਉਣ ਲੱਗੇ, ਪਰ ਹਿਜ਼ਰਤ ਦੇ ਬਾਦ ਰੱਬ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਹੁਕਮ ਉਤਰਿਆ ਕਿ ਮੂੰਹ ਬੋਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਬਨਾਉਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਜੈਦ ਨੂੰ ਫਿਰ ਜੈਦ ਬਿਨ ਹਾਰਸਾ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ, ਪਰ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦਾ ਵਰਤਾਉ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਉਸ ਵਫ਼ਦਾਰ ਸੇਵਕ ਨਾਲ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਰਿਹਾ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਸੀ ਸਗੋਂ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀਦਿਨ ਤਰੱਕੀ ਕਰਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੈਦ ਦੀ ਵਫ਼ਾਤ ਦੇ ਬਾਦ ਜੈਦ ਦੇ ਲੜਕੇ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਜੈਦ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੀ ਸੇਵਿਕਾ ਉਮੇ ਐਮਨ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ ਆਪਦਾ ਉਹੋ ਸੁਲੂਕ ਤੇ ਪਿਆਰ ਸੀ । ਜੈਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣਾ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਸਹਾਬਾ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਇਹਨਾ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਕੁਰਆਨ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅੰਕਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਹਜ਼ਰਤ ਜਬਲਾ ਜੋ ਹਜ਼ਰਤ ਜੈਦ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਸਨ, ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਇਕ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਆਪ ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੌਣ ਵੱਡਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੈਦ ਮੈਂਥੋਂ ਵੱਡੇ ਹਨ, ਬਸ ਮੈਂ ਉਹਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ । ਆਪ ਦੀ

ਮੁਰਾਦ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਜ਼ੈਦ ਇਸਲਾਮ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲ ਕਰ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਆਪ ਤੋਂ ਚੰਗੇ ਹਨ । ਹਜ਼ਰਤ ਬਰਾਅ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਜ਼ੈਦ ਨੂੰ ਫ਼ਰਮਾਇਆ, انت اخونا ومولنا۔ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਭਾਈ ਤੇ ਸਾਡੇ ਮਿਤਰ ਹੋ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਸਲਿਹ ਮੌਊਦ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹ ਅਨਹੁ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਨੂੰ ਆਪ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਅਧਿਕ ਸੰਬੰਧ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਹਜ਼ਰਤ ਖ਼ਦੀਜ਼ਾ ਆਪ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਅਲੀ ਆਪ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਦੇ ਚਾਚੇ ਵੱਲੋਂ ਭਰਾ, ਜ਼ੈਦ ਆਪ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਦੇ ਅਜ਼ਾਦ ਕੀਤੇ ਗੁਲਾਮ ਅਤੇ ਅਬੂ ਬਕਰ ਆਪ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਦੇ ਮਿਤਰ । ਇਹਨਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਇਮਾਨ ਦੀ ਦਲੀਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਬੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ ਸਕਦੇ ।

ਸਫ਼ਰ ਤਾਇਫ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਜ਼ਰਤ ਜ਼ੈਦ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਸਨ । ਉੱਥੇ ਕਬੀਲਾ ਸਕੀਫ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਵਸਦੇ ਸਨ । ਹਜ਼ਰ ਅਬੂ ਤਾਲਬ ਦੀ ਵਫ਼ਾਤ ਦੇ ਬਾਦ ਕੁਰੈਸ਼ ਨੇ ਰਸੂਲੁਲੱਹੁ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਉੱਪਰ ਮੁੜ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਆਪ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਹਜ਼ਰਤ ਜ਼ੈਦ ਬਿਨ ਹਾਰਸਾ ਦੇ ਨਾਲ ਤਾਇਫ਼ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ । ਇਹ ਘਟਨਾ 10 ਨਬਵੀ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਵਾਲ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਕੀ ਸਨ, ਆਪ ਦਸ ਦਿਨ ਤਾਇਫ਼ ਵਿੱਚ ਰਹੇ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪ ਤਾਇਫ਼ ਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਰਈਸਾਂ ਕੋਲ ਗਏ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਆਪ ਦੀ ਦਾਵਤ (ਨਿਮੰਤਰਣ) ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਜਦ ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਸੰਦੇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹਨਾ ਦੇ ਨੌਜੁਆਨ ਆਪ ਦੀ ਦਾਵਤ ਕੁਬੂਲ ਕਰ ਲੈਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ, ਮੁਹੰਮਦ (ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ) ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਓ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਜਾਕੇ ਰਹੋ ਜਿੱਥੇ ਆਪਦੇ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਫਿਰ ਉਹਨਾ ਦੇ ਅਵਾਰਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਭੜਕਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪ ਨੂੰ ਪਥਰ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਪਦੇ ਦੋਹਾਂ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਰਕਤ ਵਹਿਣ ਲਗਾ । ਹਜ਼ਰਤ ਜ਼ੈਦ ਬਿਨ ਹਾਰਸਾ ਰਸੂਲੁਲੱਹੁ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਉੱਪਰ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪਥਰਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰ ਲੈਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜ਼ੈਦ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਵੀ ਕਈ ਜ਼ਖ਼ਮ ਆਏ । ਹਜ਼ਰ ਅਨਵਰ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਇਸਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ, ਇੰਸ਼ਾਅਲੱਹੁ ਅਗੱਲੇ ਖ਼ੁਤਬੇ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਜੇਵੇਗਾ ।

★★★★ ਖ਼ੁਤਬਾ ਸਾਨੀਆ ★★★★★

Khulasa Khutba Jumma 07.06.2019

Delivered By : Hadhrat Khalifatul Masih Vth (atba)

Summarized by : Majlis Ansarullah Bharat

Tarnslated by : Shamshad Ahmad Eden, from Punjabi Desk

From : Nazarat Nashr-o-Isha'at Qadian-143516, Distt. Gurdaspur, Punjab (INDIA)

Toll Free Shoba Noorul Islam-1800-3010-2131